

27.11.2002

459/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Tarkastaja Kristian Holman

TERVEYSKESKUKSEEN TOIMITTAMINEN

1

KANTELU

Arvostelette 12.1.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne kantelukirjoituksessa --- kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä ja käyttäytymistä kahdessa erillisessä tapahtumassa.

Kantelukirjoitukseenne sisältyy 28.11.2000 päiväämänne kirjoitus, jossa arvostelette poliisipartion menettelyä koskien poliisin virka-apupyynnön johdosta 2.12.1995 suoritettua terveyskeskukseen toimittamista.

Toisessa kantelukirjoitukseenne sisältyvässä, 4.1.2001 päivätyssä kirjoituksessa arvostelette poliisin menettelyä koskien 14.3.2000 tapahtunutta toimittamistanne lääkärin tutkittavaksi.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

Tapahtumat 2.12.1995

Arvostelette 28.11.2000 päivätyssä kirjoituksessanne --- poliisiviranomaisten menettelyä terveyskeskukseen toimittamisessanne 2.12.1995. Olette jättänyt em. kirjoituksen oikeusasiamiehen kansliaan 12.1.2001 päivämällä lähetteellänne. Kansliamme diaarijärjestelmän mukaan olette toimittanut kirjoituksenne tänne 9.2.2001.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ei tutki kantelua, joka koskee yli viisi vuotta vanhaa asiaa, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

Olitte kannellut samasta asiasta aikaisemmin (15.11.2000) Etelä-Suomen lääninhallitukselle. Kantelunne tultua täällä vireille Etelä-Suomen lääninhallitus jätti kantelunne tutkimatta. Katson, että tässä tilanteessa kantelunne tutkimiseen täällä on erityinen syy enemmän viivästyksen välttämiseksi.

Saadun selvityksen mukaan poliisi on antanut 2.12.1995 terveydenhoitoviranomaisille virka-apua toimittamiseksi terveyskeskukseen sen selvittämiseksi, ovatko mielenterveyslain 8 §:n mukaiset hoitoon määräämisenne edellytykset olleet voimassa. Virka-apua oli pyytänyt --- terveyskeskuksen terveyskeskuslääkäri --- poliisille osoitetulla, kirjallisella virka-apupyynnöllä.

Poliisin terveydenhoitoviranomaisille antama virka-apu on perustunut mielenterveyslain 31 §:ään, jonka mukaan poliisi on velvollinen avustamaan mielenterveyslain 8 §:ssä tarkoitetun henkilön kuljetuksessa, mikäli terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiiriin lääkäri katsoo, että henkilön kuljettamisessa terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon toimintayksikköön tarvitaan kuljettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi terveydenhuoltoalan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi muukin saattaja. Poliisilain 40 §:n 1 momentin mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, milloin siitä on erikseen - kuten mielenterveyslaissa - säädetty.

Harkintavalta virka-avun pyytämiseen poliisilta on siten ollut terveyskeskuksen lääkärillä. Poliisin toimivalta on rajoittunut varmistamaan terveydenhuoltohenkilöstön sekä tehtävän suorittamisen turvallisuutta.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamastanne kirjoituksesta ilmenee kertomananne, että olitte aiemmin samana päivänä puhunut poliisin kanssa ja korostanut aiemman, poliisilla tutkittavana olevan asianne tärkeyttä sanomalla: "*Eihän sitä tiedä mitä tässä tapahtuu, jos ette mitään tee. Voi olla etten kestäkään ja voin lentää vaikka parvekkeelta alas tai väsyneenä jäädä epähuomiossa auton alle*". Toteatte, ettei tätä sanomaanne ollut tarkoitettu uhkaukseksi. Ilmeisesti kommenttienne perusteella poliisille on kuitenkin muodostunut pelko siitä, että saattaisitte mahdollisesti vahingoittaa itseänne. Kirjoituksenne ja saadun selvityksen perusteella näyttää siltä, että lääkärin poliisille tekemä virka-apupyyntö on perustunut juuri poliisille esittämiinne kommentteihin. Varsinkin näin pitkän ajan kuluttua on vaikea selvittää, minkälainen sävy puheissanne on ollut tai onko poliisin reaktio ollut tarpeettoman voimakas. Poliisilla on kuitenkin oikeus ryhtyä toimenpiteisiin henkilön suojaamiseksi hänen henkeään tai terveyttään välittömästi uhkaavalta vaaralta.

Poliisin on myös tullut varmistaa niin Teidän kuin terveydenhuoltohenkilöstönkin turvallisuus toimenpiteen - tässä tapauksessa terveyskeskukseen toimittamisen - aikana. Pidänkin perusteltuna, että poliisi pyrkii virkatehtävänsä aikana valvomaan toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä niin keskeytyksettä kuin mahdollista, huomioiden kuitenkin poliisitoiminnan yleiset periaatteet, kuten vähemmän haitan periaate. Ymmärrän kuitenkin hyvin, että olette kokenut menettelyn kiusalliseksi.

Hankkimani selvitys huomioon ottaen asiassa ei ole ilmennyt eduskunnan oikeusasiamiehestä annetussa laissa tarkoitettuja perusteita epäillä lainvastaista tai virkavelvollisuuden vastaista menettelyä. Tästä syystä en voi auttaa asiassanne.

Tapahtumat 14.3.2000

--- kihlakunnan poliisilaitoksen selvityksen mukaan poliisipartio, johon olivat kuuluneet vanhemmat konstaapelit A ja B olivat saaneet 14.3.2000 kello 14.48 hälytyskeskukselta tehtäväksi mennä osoitteeseen ---. Poliisille asiasta ilmoittaneen henkilön mukaan kyseisessä osoitteessa sijaitsevasta asunnosta oli kuulunut kovaa huutoa, jota oli jatkunut pidempään. Poliisit olivat tavanneet Teidät kyseisestä asunnosta.

Poliisien arvion mukaan käyttäytymisenne ja kanssanne käydyn keskustelun perusteella oli perusteltua epäillä, ettette kykenisi huolehtimaan itsestänne. Tämän vuoksi Teiltä oli tiedusteltu halukkuuttanne päästä lääkärin vastaanotolle keskustelemaan asioistanne, johon myöskin olitte suostunut. Poliisit olivat tilanneet paikalle ambulanssin, joka oli toimittanut Teidät haluamaanne paikkaan.

Poliisin selvityksen mukaan olitte ollut itse halukas tapaamaan lääkärin eikä Teitä ollut missään vaiheessa pakotettu poistumaan asunnostaan tai menemään ambulanssiin.

Poliisilain 11 §:n mukaan poliisi voi ottaa kiinni henkilön hänen suojaamiseksi henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä välittömästi uhkaavalta vakavalta vaaralta, jos henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään eikä vaaraa voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin. Lisäksi poliisin on mielenterveyslain 30 §:n mukaan ilmoitettava terveyskeskukseen tavatessaan henkilön, joka todennäköisesti voidaan määrätä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta. Erittäin kiireellisissä tapauksissa poliisi on velvollinen toimittamaan hänet heti terveyskeskukseen.

Poliisien käsityksen mukaan kysymyksessä oli vapaaehtoinen lääkärin vastaanotolle toimittamiselle. Toimittaminen olisi voinut ollut mahdollista myös vastoin tahtoaan edellä mainittujen säännösten perusteella. Saadun selvityksen perusteella katson, että tapahtumapaikalla olleen poliisi-partion jäsenet eivät ole menettäneet asiassa lainvastaisesti tai muutoinkaan virheellisesti.

Asian johdosta suoritettua tutkintaa osalta totean seuraavan.

Olette tehnyt asiamiehenne välityksellä --- kihlakunnan poliisilaitokselle 15.9.2000 kirjoituksen, joka on otsikoitu "rikosilmoitus/tutkintapyynnöksi".

Asiasta on kirjattu --- poliisilaitoksella ns. sekalaisilmoitus ---. Asiassa kuultiin todistajan ominaisuudessa poliisille häiriöstä ilmoittanutta henkilöä sen selvittämiseksi, oliko poliisilla ollut perusteltu syy ryhtyä toimenpiteisiin sille tehdyn ilmoituksen johdosta. Tämän lisäksi poliisi-partiossa olleilta vanhemmilta konstaapeleilta A:lta ja B:ltä hankittiin kirjallista selvitystä tapahtumista. Sittemmin asiassa tutkinnanjohtajana toiminut komisario --- päätti asian tutkinnan sillä perusteella, että asiassa ei ollut syytä epäillä rikosta tapahtuneen.

Teidän poliisille 15.9.2000 osoittamassanne kirjoituksessa on ensisijaisesti pyydetty poliisia lähettämään omia toimiaan koskevia selvityksiä ja toissijaisesti suorittamaan tarpeellisia kuulusteluja. Asiassa jääkin jossakin määrin tulkinnanvaraiseksi, onko laadittu tutkintapyyntö tarkoitettu tutkittavaksi hallintokanteluna vai rikosilmoituksena. Myöskään laaditusta asiakirja-aineistosta ei yksiselitteisesti ilmene, onko kyseessä ollut esitutkinta vai hallintokantelumenettely. Asian selvittely on kuitenkin päätetty järjestelmän mukaisella "esitutkinnan päätökset" asiakirjalla.

Totean, että asianosaisen oikeusturvan toteutuminen ei saa riippua siitä, millaisessa menettelyssä hänentekemänsä tutkintapyyntö poliisiviranomaisessa tutkitaan ja että tulkinnanvaraisissa tapauksissa asiassa tulisi suorittaa esitutkinta siten kuin esitutkintalain 14 §:n 2 momentissa säädetään (ns. poliisirikostutkintana). Myös asianosaiselta tulee pyrkiä epäselvissä tilanteissa selvittämään, missä menettelyssä hän haluaa asiansa tutkittavan.

Koska nyt kyseessä olevassa tapauksessa tutkintamenettelyn valinnalla ei ole nähdäkseni ollut vaikutusta asian lopputuloksen suhteen, tyydyn lähettämään jäljennöksen tästä vastauksestani --- poliisilaitokselle tiedoksi.

Kirjoitus ei anna osaltani aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kirjoituksenne liitteet palautetaan ohessa.